

॥ ॐ श्री तत्सत् परमात्मने नमः ॥

सत्यवादी अहमारा

याने

❖ हुं लुटारो केम थयो ? ❖

आचार्य पण्डित जी. १-३-२६

दिनांक २ मार्च १९२६

प्रकाशक - गुलाबराय जी. अ. तांणी.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૌપીરાજિટ સંગ્રહ
૧૪૭૩૫
૬-૧૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાજિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૭૩૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સત્યવાદી બદમાશ

વિષય ૬ : ૩

પુષ્પ ૧ લું.

એક લાખનો ગોટાળો.

આજ મુઅઈ જેવી અલખેલી નેગરીમાં કાંણુ ગળણે કેટલાએ આવા બીચારા કંગાલીયત સ્થિતીમાં પોતાનું જીવન ગુમરતા હશે ? આપણું ખરું કર્તવ્ય શું છે ? અને આપણને દુનિયામાં શું જરૂરનું છે. તેનો ખ્યાલ મુઅઈ જેવી નેગરીમાં વસનાર કેટલાએક શ્રીમંતોને હોતો નથી. આપની વાર્તાનો મૂળ નાયક મી. ગુલાબરાય બી. એ. કે જે પોતાની ખરી સ્થિતિથી બતાવી આપે છે કે, દુનિયામાં હમેશાં પૈસા તો રાગ મહારાગ અથવા કોઈ કંજુસ પાસે પણ હોય છે, તેથી લોકો માણસની કીમત નથી કરતા. હવે આપણે આગળ ચાલીએ. શનીવારનો ત્રણ વાગાનો ટાઈમ હતો, તેવામાં આરણદાસ એડવોકેટ કે જે પોતાના પિતાના પચીસ લાખ રૂપિયામાંથી એક વિમા કંપની ધાંદી હતી. તેના તેઓ હાલ માલિક હતા. તેમનાં મગજમાં પૈસાનું મોટું અભિમાન હતું. જેથી તેમની ઓફીસ અથવા ઘેર કોઈ નોકર લાંબો વખત રહી શકતું નહિ. કોઈ છ મહિને તો કોઈ બે મહિને નોકરીમાંથી રજા લઈને ચાલ્યા જતા. નારણદાસ શેઠની ઓફીસમાં મી. ગુલાબરાય કે જે, ઘણોજ પ્રમાણિકતાથી કામ કરનાર હતો ત્યાં મી. મણીલાલ મારવાડી કે જે ઘણોજ ધર્મીજી હતો. અહીં મી. ગુલાબરાય કલાર્કનું કામ કરતો અને મી. મણીલાલ હિસાબ રાખવા માટે રહેલ. ગુલાબરાયને માસિક પગાર રૂપિયા સપાસો મળતા પરંતુ મુઅઈ જેવાં શહેરમાં આજકાલ મકાન તેમજ બીજાં ખર્ચો વધ્યા ગય છે એટલે

ગુલાબરાયને પગારમાંથી કાંઈ બચતું નહોતું, આમ ખેડે જણા પોતાનું કામ કરતા હતા એટલામાં દરવાજા બહાર મોટરનાં ભુંગળાંનો અવાજ થયો તે સાથે મી. નારણદાસ ઓફીસમાં દાખલ થયા. લાલ પોતે પ્રખ્યાતીમાં આવેલ હતા જેથી ખુશમિજનમાં તેઓ જણાતા હતા. થોડીવાર રહીને નારણદાસ શેઠે ગુલાબરાયને કાંઈ કામ માટે બોલાવ્યો જેથી ગુલાબરાય ત્યાં ગયો ત્યારે નારણદાસ શેઠે મી. ગુલાબરાયને એક લાખ રૂપિયા આપતાં કહ્યું કે આજે હંમેશા કરતાં ઓવર ટાઇમ થઇ જવાથી આ રૂપિયા આવતી કાલે ખેંકમાં મોકલાવશો. તેજ વખતે દરવાજા નજીક આપણા મહેતાજી મણીલાલ કે જે ગોલ્ડન ગેંજની ટોળીના સરદારની માફક કોઇ શીકાર શોધતા હતા. જેણે ઉપરની હડીકત સાંભળી લીધી. ગુલાબરાયે તરતજ પૈસા તીજ્જેરીમાં મૂકી અને તેની ચાવી પોતાનો કોટ ખીટી ઉપર લટકાવેલ હતો તેના ગળવામાં મૂકી, પછી સાડાચારેકના સમારે શેઠ ઘેર જવા માટે ઉપડ્યા. ત્યારબાદ મી. મણીલાલ ગુલાબરાયને કાંઈ હિસાબ બતાવવા ગયો તે દરમિયાનમાં કોઇનો ટેલીફોન આવવાથી ગુલાબરાય તે સાંભળવા જરા પોતાની જગાએથી ઉઠીને રીસીવર ઉંચકતા ગયો, એટલામાં મણીલાલે ગુલાબરાયનાં ગળવામાંથી તીજ્જેરીની ચાવી લઈ લીધી. પાંચ મીનીટ પછી મણીલાલ પોતાની જગાએ બેસી ગયો. હવે ગુલાબરાય પોતાનું કામ પૂરું કરીને ત્યાંથી ઘર તરફ ચાલી નીકળ્યો. આજ તેનું નશીબ કાંઈ જુદું રસ્તે ચાલી રહ્યું હતું. ગુલાબરાયના ગયા બાદ મણીલાલે તીજ્જેરી ખોલીને તેમાંથી રૂપિયા એક લાખ કે જે નારણદાસ શેઠે ગુલાબરાયને સાચવવા આપ્યા હતા તે લઇને તીજ્જેરી બંધ કરી દીધી અને પોતે જરા ખોંખારા કરતો ઘર તરફ વળ્યો.

પુષ્પ રત્ન.

ગુલાબરાયની પડતી.

ગુલાબરાયે જ્યારે પોતાના ઘરમાં પગ મૂક્યો ત્યારે મકાનના બાડાં ઉઘરાવનાર ભેયો મલ્યો તેણે ગુલાબરાયને કહ્યું કે શેઠ બાડેકા પૈસા દ્યો જવાબમાં ગુલાબરાયે જણાવ્યું કે આવતી કાલે આપીશ ત્યારે ભેયાએ જવાબ આપ્યો કે દેખો અભી જો તુમ તીન મહિનેકા પૈસા ન દ્યોગેતો શીર તુમારી આખર ન રહેગી. આટલું કહીને તેણે તો રસ્તો માર્યો હવે ગુલાબરાયને વિચાર થયો કે શું કરવું ઘરમાં ગુલાબરાયની માતા ચંદ્રીકા પથારીમાં ખીમાર અવસ્થામાં સુતેલ, તેની પાસે આવીને ગુલાબરાયે તળીયતના સમાચાર પુછ્યા ત્યારે તેની માતાએ એ કહ્યું કે આજે જરા શાંતી છે બેટા તું મારા માટે નારંગી લાવ્યો ? જવાબમાં ગુલાબરાયે કહ્યું કે માતા હમણાંજ હું શેઠના બંગલે જઈ છું અને પૈસાની માંગણી કરીને નારંગી લેતો આવીશ ત્યાર બાદ તરત ગુલાબરાયે નારણદાસ શેઠને ઘેર જવાનો વિચાર કર્યો અને ત્યાંથી ઉભે પગે જવા તૈયાર થયો. નારણદાસ શેઠનું મકાન ચોપાટીના રસ્તે ન્યુ ક્વીન્સ રોડ પર આવેલ એટલે ગુલાબરાયના મકાનથી બે માઈલનું અંતર હતું જેથી દ્રામમાં જવા માટે ગુલાબરાયે પોતાનાં ગજવામાં તપાસી જોયું કે કેટલા પૈસા છે, તો માલમ પડ્યું કે ત્રણ પૈસા છે. પુરો એક આનો પણ ન હતો. જેથી તે આસ્તે આસ્તે પગે ચાલતો છેવટે સાડા છ વાગે નારણદાસ એડવોકેટના બંગલા નજીક આવી પહોંચ્યો અને દરવાજા ઉપર જોયું તો એક બોર્ડ “રજા વગર કોઈએ

અંદર દાખલ થવું નહિ.” આવું લખેલ વાંચ્યું. જેથી ગુલામરાયે એક ચીડી લખીને દરવાજાવાળાને આપીને કહ્યું કે મારે જરા શેઠ સાથે રૂબરૂ કામ છે માટે આ ચીડી નારણદાસ શેઠને આપી આવ જેથી તે ચીડી શેઠ પાસે જતાંજ શેઠે તે વાંચી તો તેમાં નીચે મુજબ લખેલ હતું, શ્રીમાન શેઠ સાહેબ નારણદાસ શેઠની સંવામાં આપને જણાવવાનું કે હું આપને હમણું જરૂરી કામ માટે રૂબરૂ મળવા માગું છું.

લી. આપનો સંવક

ગુલામરાય બી. અંતાણી.

ઉપર મુજબનું લખાણ વાંચીને શેઠે જવાબમાં ગુલામરાયને જણાવ્યું કે હાલ હું આપને મળી શકીશ નહિ. ગુલામરાય નહેતો જાણતો કે શેઠ મને છેક આવો જવાબ આપશે પછી ગુલામરાયે જેને ચીડી આપેલ તે પઠાવાળાને પૂછ્યું કે હાલ શેઠ શું કરે છે. ત્યારે પઠાવાળાએ જવાબ દીધો કે અત્યારે શેઠ આજે શનીવાર છે માટે સાતથી નવ વાગ્યાના ખેલમાં ઇન્ધીરીયલ રીતેમામાં સત્ય વાદી બદમાશની શીલમ જેવા જશે અને હાલ બંગલામાં શેઠાણી સાથે કાંઈ પ્રાઇવેટ વાતચીત કરે છે. આ હકાકતથી ગુલામરાયે નીસાસો નાખતાં કહ્યું કે અહા કુદરતનો કેવો ઇન્સાફ કે હું એક પૈસા માટે બે માઇલથી ચાલીને આવ્યો અને અહીંઆ પૈસાનો હિસાબ પણ નથી ખરેખર દુનિયામાં એક બાબત ચઢતી ચનારને સુખનાં સ્વપ્નાં આવે છે બ્યારે બીજી બાબત મારા ઉપર દુખના ડુંગર પડે છે. પરંતુ બ્યારે મનુષ્ય ધણાંજ દુઃખમાં આવે છે ત્યારે જરૂર તેને દશ્વર ઉપરથી શ્રદ્ધા ઉડી જાય છે.

પુષ્પ ૩ જી

કુંદરતનો ન્યાય.

ન્યારે મણીલાલ ભાઈ ઓશીસમાંથી ધર તરફ આવતા હતા એટલામાં રસ્તે એક સોનેરી ટાળીનો પીધેલા જેવો મવાલી મણીલાલ ની પાછળ ચાલ્યો આવતો હતો. તે મવાલીએ મણીલાલનું ગજવું જરા ભારી જોવાથી વિચારેલું કે, જરૂર આમાં પૈસા હોવા જોઈએ અને તે લેવાના મતજબથી તેની પછવાડે પડ્યો હતો. અત્યારે મણીલાલ ભાઈનાં ધરમાં કાંઈક નબોજ રંગ જામેલ હતો. મણીલાલની સ્ત્રી નામે નવરંગબાળા કે જેનામાં નામ પ્રમાણેનાજ ગુણો હતા. તેની હિંમર અઢારેક વર્ષની હતી, અને મણીલાલભાઈની હિંમર ત્રેપન વર્ષની હતી. મણીલાલભાઈએ આનાથી અગાઉ અગીઆર ઐરીઓ કરી અને, આ બારમો નંબર નવરંગબાળાને આપ્યો હતો. મણીલાલભાઈના ધરમાં નવરંગબાળાને આવે હજુ ત્રણ માસ થયા હતા. અને તેમનું માન મણીલાલભાઈ ફીક રાખતા. તેમના ધરમાં રસોઈ કરવા માટે ઇશ્વરલાલ નામનો કોઈ બૂલેશ્વરના બામટા જેવો રખડો માણસ રાખેલ. ઇશ્વરલાલભાઈ જરા શરીરમાં મજાનુત પાંધાના અને દેખાવડા હતા. જેથી આપના શેઠાણી નવરંગબાળા તેમના સાથે આડો વહેવાર ચલાવતાં, અત્યારે ઇશ્વરલાલભાઈ તેમનું શરીર આંપતા વિચારમાં બેઠેલા હતા. એટલામાં મણીલાલભાઈએ દરવાજો ખખડાવ્યો. એટલે ઇશ્વરલાલભાઈ રસોડામાં ગયા અને શેઠાણીએ દરવાજો ખોલતાં. મણીલાલભાઈને પૂછ્યું કે આજે આટલા ખોખારા શાના

મારો છો ? શું વાત તો નથી માર્યાને. ત્યારે મણીલાલભાઈએ જણાવ્યું કે અરે વાત તો શું પણ આજે હાથી માર્યા છે. પછી બેઠજણાં એક બારી પાસે ખુરસી ઉપર બેસીને વાત આગળ ચલાવી. મણીલાલે કહ્યું કે આજે શેડ મારા ઉપર ખુશ થયા અને તેના બદલામાં રૂપીઆ એક લાખ મને ધનામમાં આપ્યા. એક લાખનું નામ સાંભળતાંજ નવરંગબાણા ખુશ મિત્તજમાં આવી ગઈ અને મણીલાલભાઈને કહ્યું કે વહાલા પૈસા તો મને ઘણાજ પ્રિય લાગે છે. શું તમને નથી લાગતા ? હવે આ પૈસામાંથી હું મારા માટે નવરંગી સાડી અને દાગીના મંગાવીશ પછી તો હું ખરેખર નવરંગની “બાળા” દેખાડશિ. અત્યારે “ભેસ લાગોળે-છાસ છાગોળે અને ઘેર ધમાધમની માફક આ ધમાલ મચી રહી હતી હતી પૈસાતો નવરંગબાણાએ જોયા નોતા, કે મણીલાલભાઈ પાસે છે કે તેઓ જુઠું બોલે છે, ત્યારે આગાઉજ મોજ શોખની વાતો. પછી નવરંગબાણાએ મણીલાલને જણાવ્યું, કે વહાલા અત્યારે તે રૂપીઆ મને આપો હું મારા પાસ સાચવું કારણ કે તમારા પાસેથી કોઈ લૂંટી જશે. ત્યારે મણીલાલે નવરંગને કહ્યું કે કાણે શેર મુકે ખાદી છે કે મને લૂંટી જાય છતાં તને ખોટું લાગતું હોય તો લે તું સાચવ આમ કહીને મણીલાલ ભાઈએ ગજવામાં હાથ નાંખ્યોતો હાથમાં પાંચ શેરનો પથરો આવ્યો. ત્યારે નવરંગબાણાએ કહ્યું કે કેમ રૂપીઆ કાઢતાં વખત લાગ્યો ? ત્યારે મણીલાલે જણાવ્યું કે મેં આ ગજવામાં રૂપીઆ મૂક્યા હતા અને પથરો કેમ થઈ ગયો જરૂર કોઈ બદમાશનું આ કામ હોવું જોઈએ. અને હતું પણ તેમજ કે ત્યારે મણીલાલભાઈ વાતો કરતા હતા ત્યારે કોઈ બદમાસ બારીમાંથી આવીને તેના ગજવામાંથી પૈસા લઈને તેમાં પથરો મુકી દીધો હતો અને

કાણુ જાણુ તે બદમાસે શેર મુંઃ ખાંધી હતી કે પછી શેર દારૂ પીધો હતો પણ ગમે તેમ તો પણ તે પોતાનું કીરમન અજમાવી ગયો. અહીં કુદરતનો ન્યાય કેવો છે. કે મણીલાસે કેટલી મુસ્કેલીએ તે પૈસા મેળવ્યા હતા છતાં પણ તે તેની પાસે ન રહ્યા કેહવત છે કે “હુન્નર કરો હુન્નર પણ લાગ્ય વિણ મલતું નથી” તે તદ્દન સાચું જ હતું હવે આપણે જોઈએ કે ઓશીસમાં આ લાખ રૂપીઆના ગોરાળા માટે કાણુ ગુનેગાર માલમ પડે છે.

પુખ્ત ૪ થું.

નિર્દોષ ગુલામરાયને જેલ જાત્રા.

શેડને અંગણેથી પાછા કરનાં ગુલામરાયે જેમતેમ કરીને રાત્રી પુરી કરી અને સવારે ઉડીને તે પોતાની માતાની તબીયત જોવા જાય છે તો માતા ગુજરી ગઈ હોય એમ જણાયુ તેણે માતાને ખુબ મારી પણ જવાબ મળ્યો નહિ. એટલે જાંબુનું કે ભૂખનાં દુઃખથી તેનો શ્વ આ લોક છોડીને ચાલ્યો ગયો હશે. તેજ વખતે ગુલામરાયે પ્રતિજ્ઞા કરી કે જ્યાં સુધી હું ગરીબો માટે બિદ્ધાત્રન તેમજ ધર્મશાળા ન બંધાવું ત્યાં સુધી કુંવારોજ રહીશ. ત્યાર બાદ જેમ તેમ કરીને તે ઓશીસનો ટાઇમ થઈ જવાથી તે કપડાં પહેરીને ઓશીસે ગયો. તે નહોતો જાણતો કે આજે તેના ઉપર ચોરીનું આજીવન આવનાર છે. જ્યારે ગુલામરાયની માતા ગુજરી ગઈ ત્યારે તેના દીકરામાં કેયું દુઃખ થયું હશે? તેનો જેના ઉપર આજીવન આવેલ વિવેક હશે તેનેજ ખ્યાલ હશે પરંતુ ગાડી કે મોટરમાં આપ કમાઈ વાળા નારણુદાસ એડવોકેટ જેવા

શ્રીમાન શેડીઆ એને તે ક્યાંથીજ ખ્યાલ આવે કે પોતાના પૈસાનાં અભિમાનમાં દુનિઆમાં કોણુ જાણે કેટલાએ ગરિબ આંસુ પાડતા હશે! આજ જ્યાં જુઓ તો પૈસાદાર પરંતુ શ્રી મંતાઈમાં નામ પહેલે નંબર પાણુ અંદર જોડેલે દરજે શ્રી મંતાઈ હશે તેટલેજ દરજે તે શ્રીમંતોમાં હલકાઈ તેમજ તોછડાઈ, હું મોટો વગેરે દુર્ગુણો હશે આપણને શું, ઇશ્વર એમને સુખી રાખે હવે જ્યારે ગુલામરાય ઓળી-સમાં આવ્યા ત્યારે શેઠ આવી ગયા હતા. એટલે ગુલામરાયે તરત પોતાનું કામ શરૂ કર્યું. હાલ કિનાળાનો વખત હોવાથી ગુલામરાયે કાઠ કિનારીને ખુટીએ લટકાવ્યો. થોડીવારે નારણદાસ શેઠ ગુલામરાયને પોતા પાસે બોલાવીને કહ્યું કે ગઈકાલે જે મેં એક લાખ રૂપીઆ આપેલ તે આજે સંભાળીને એકમાં જમે. કરાવશો જ્યારે આ વાત ચાલતી હતી, ત્યારે આપણા નામીયા સરદાર મણીલાલ ભાઈએ તે તીજેરીની ચાવી ગુલામરાયનાં ગળવામા મૂકી દીધી. કેમકે તે જાણતો હતો કે હમણાંજ ગુલામરાય તીજેરી ખોલશે તો હું પકડાઈ જશ માટે આ વિચારથી તેણે ચાવી તેનાં ગળવામાં મૂકીને પોતે નિર્દોષની માફક કામ કરવા લાગ્યો. ગુલામરાયે તરત તીજેરી ખોલીને જોયું તો અંદર પૈસા ન હતા. તરત ગુલામરાયે શેઠને વાત કરી કે તીજેરીમાંથી રૂપીઆ કોઈ કઠાવી ગયું છે. ત્યારે ગુલામરાયને શેઠે જવાબમાં પૂછ્યું કે તેની ચાવી તમે રાખોછો માટે તેના જવાબદાર તમેજ છો, છંપડે આનું પરિણામ એ આવ્યું કે કોર્ટે ગુલામરાયને એ વર્ષની કેદની શિક્ષા કરમાવી. નિર્દોષ ગુલામરાયે લાચારીને લીધે કેદમાં એ વર્ષ રેહવાનો વિચાર કર્યો. પોલીસ તેને કબજે કરી અને લઈ ગઈ.

પુષ્પ પ મું.

સત્યવાદી, બહમાસ.

દરમીયાન ગુલાબરાયે જેમ તેમ એ વર્ષ પુરાં કર્યા ત્યાર બાદ એક દીવસે ગુલાબરાયે પોતાના સસરા રમેશચંદ્ર કે જે સદાના ધંધામાં રૂપીઆ એકાવન લાખ ગુમાવી બેઠા હતા. અને રમેશચંદ્રને ઉર્મીલા નામની સનર વર્ધની એક કુંવારી પુત્રી હતી. જેનું લગ્ન ગુલાબરાય સાથે કરવાનો વિચાર રમેશચંદ્રે કરેલ જેથી. ગુલાબરાય રમેશના બંગલે ગયો અને રમેશને વાત કરી કે હાલ મને પૈસાની જરૂર છે માટે હું આપની પાસે મદદ માગવા આવ્યો છું. ત્યારે રમેશે જણાવ્યું કે તમે તો હવે ઝમેચ કહેવાયા છો. તેથી લચાર છું કે તમને હું મદદ કરી શકીશ નહિ. અને મારી પુત્રીનાં લગ્ન પણ તમારી સાથે હું કરીશ નહિ. કેમકે મારી આબરુને ધક્કો લાગે તે માટે. ગુલાબરાયે તો તરત ત્યાંથી મુગે મોઢે ચાનવા માંડ્યું પણ તેટલામાં રમેશનો પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી મી. શાંતીલાલે ત્યાં આવીને રમેશચંદ્રને વાત કરી કે આજે બજારમાં કપાસના લાવમાં તેજી થવાથી આપની બે હજાર ગાંસડી વેચી નાંખી છે. અને તેના પૈસા હું જે રૂપીઆ બે લાખ અવશે તે આવતી કાલે અહીં આપી જઈશ. ઉપરની હકીકત ગુલાબરાયે બહાર ડિલા રહીને સાંભળી, અને નિશ્ચય કર્યો કે જ્યારે મેં આના પાસે પૈસા માગ્યા ત્યારે તેણે મને આપ્યા નહિ તો હવે આવતી કાલે બહાદુરીથી હું મેળવીશ. પછી બીજે દહાડે બરાબર ટાઇમે શાંતીલાલ રૂપીઆ લઈને રમેશચંદ્રને આપવા જતો હતો, ત્યારે ગુલાબરાય તેની પાછળ જતો હતો અને દરવાજામાંથી જોવા લાગ્યો કે તે પૈસા ક્યાં મુકવામાં આવે છે. છેવટે

રમેશે તે બે લાખ રૂપીઆ પોતાના કોટનાં ગજવામાં મૂકી અને કોટ ખારી પાસે ખીટી ઉપર મૂક્યો. પછી શાંતીલાલે ત્યાંથી રમ્મ લીધી. અભ્યારે ગુલામરાયે કોઈ પકાણુ જેવાં કપડાં પહેરેલાં હતાં, જેથી તેને કોઈ ઓળખી શકતું નહિ કે તે કોણ છે. પછી ગુલામરાયે કોઈ દવાથી પોતાના જમણા હાથ ઉપર લાલના એકકાની નીશાની કરી અને જમણા હાથે ખારીમાંથી કોટ લઈને તેમાંથી બે લાખ રૂપીઆ લઈને ફરી તે કોટ અંદર મૂકવા જતો હતો, એટલામાં મી. રમેશે તેના હાથ ઉપરનું લાલ નિશાન જોયું. ગુલામરાયે તરત ખીજી દવાથી તે નિશાની કાઢી નાંખી અને પોપાક પાણુ દિંદુનો પહેરીને ત્યાંથી આગલ ચાલવા માંડ્યું. ગુલામરાયે તેનાં ગજવામાંથી પેસા લીધા ત્યારે એક પત્ર લખીને તે રમેશના ગજવામાં મૂક્યો હતો. રમેશે તરત કોટ ઉપાડીને જોયું તો ફક્ત એક ચીટી હાથમાં આવી. તરત તે વાચવા માંડી, તેમાં નીચે પ્રમાણે હતું,

હું રૂપીઆ ગરીબોના લજા માટે લઈ જઈ છું માટે તમે કોઈ ધાંધલ કરતા નહિ. અને જે વધારે આપવાની હચ્છા હોય તોજ પોલીસને ખબર આપશો. એજ.

લી. સત્યવાદી બદમાસ.

ઉપર મુજબ ચીટી વાંચવાથી રમેશને ધ્રુજોજ ગુસ્સો ચડ્યો અને તરતજ તેણે પોલીસ સ્ટેશન ઉપર ટેલીફોનથી ખબર આપી કે હમણાં મારે ઘેરથી કોઈ સત્યવાદી બદમાસ બે લાખ રૂપીઆ લઈ ગયો છે અને તેના જમણા હાથ પર લાલના એકકાની નીશાની છે માટે તેને પકડશો. આવી રીતે પોલીસ સ્ટેશનમાં ટેલીફોન કર્યો. તે ટેલીફોન સાંભળનાર મી. રાયજી કે જે ચોરી પકડવાના કામમાં ધ્રુજોજ ચાક્ક

લેખાતો તેણે શહેરમાં સર્વ ક્રેકાણે જાહેર નોટીશ ચાંટાડીને સર્વે માણસોને ખબર આપી કે જો કોઈ સત્યવાદી બદમાસને પકડી લાવશે તો તેને પાંચ હજાર રૂપીઆનું ધનામ મલશે.

પુખ્ત, ૬ ઠું.

ઉર્મીલા.

જ્યારે ગુલામરાય ઉર્મીલાને ઘેર પેસાતી મદદ માટે ગયેલ, વખતે ઉર્મીલા તો કોઈ બીજાનું જ રટણ કરતી હતી. તેમને ઘેર એક મોટરફાઇવર હતો. જેનું નામ મી. જીણાલાલ હતું. આપનાં ઉર્મીલા તો તેમનામાં અંજાઈ ગયાં હતાં. તેજ વખતે મોટર ગેરેજમાં જીણાભાઈ હાથમાં લુગડાંનો કકડો લઈને સાફસુફ કરતા હતા. એટલામાં તેને ઉર્મીલા યાદ આવતાં તરત મોટર લઈને ઉર્મીલાને બંગલે જઈને તેમના પિતા રમેશને કહ્યું કે, શેઠ ફરવા જવા માટે મોટર લાવ્યો છું. ત્યારે રમેશચંદ્રએ જવાબ આપ્યો કે, આજ મારી તબીબત ખરાબર નથી. માટે ઉર્મીલાને ફરવા લઈ જા. એટલે ઉર્મીલા તરત રેશમી કપડાં પહેરીને મોટરમાં તૈયાર થઈ, ત્યારબાદ મી. જીણાએ મોટરનું બુગળું વગાડતાં આગળ ચલાવ્યું. હવે મોટર આંડરોડ તરફથી બોરીબંદરના રસ્તે મ્યુઝયુમ થઈને પાલવાબંદરે તાજમહાલ હોટલ આગળ થોભી. એટલે બંને જણાં અરસપરસ બગલમાં હાથ નાંખીને તાજમહાલની વિઝીટ લેવા હોટલમાં ગયાં, ત્યાં જરા કેવડાનું સરખત તેમજ બીજું દીપ્તીન લઈને ફરી બંને જણા બહાર મોટરમાં આવીને

વાતચીત કરવા લાગ્યાં. કર્મીલાએ જીજ્ઞાસે કહ્યું કે મારા ચિત્તડાના ચોર આજે આપણને ખૂશી થવાનું છે. કેમકે મારા લગ્ન હવે ગુજાબરાય સાથે નહિ થાય. આજે મારા પિતાએ ગુજાબરાયને સાક્ર ના પાડી છે. હવે એક કાંટો આપણા પ્યારમાં વાધો નાખે છે. તે એજ કે જો મારા પિતાનું મૃત્યુ થાય તોજ આપણે સાથે રહી ગકશુ. હવે આમ ખાલી ખાવાપીવાની તેમજ હરવા ફરવાની મોજ શોખથી અને સંતોશ થતો નથી. ત્યારે મી. જીજ્ઞાસે કહ્યું કે આજ રાત્રે હું પાછળના દરવાજે એવી રીતે આગ લગાડીશ કે જોત જોતામાં આપનું મનન સળગીને રાખ થઈ જશે. ત્યારે કર્મીલાએ જણાવ્યું કે થોડા દહાડા સમુર કર. આવી રીતે છેક અંધાઈ થવાથી મોટર ધર તરફ વળી અને પેલ્લાકિન થઈને બંગલે પોંચી ગઈ તેજ રાત્રે રમેશચંદ્ર મુત્તા લતા અને એકાએક ટેલીફોન તેમના પર આવ્યો. જે લેવા રમેશચંદ્રે રીંગીયર કુચકાને વાત સાંભળવા માંડી તેમાં ટેલીફોન કરનાર એક દલાલ હતો, તેણે રમેશચંદ્રને કહ્યું કે આજે તમને રૂપીઆ પંચોતેર લાખની ખોટ છે. માટે તમે જંત આવતી કાલે તે રૂપીઆ નહિ ભરોતો તમારાં ઘર પર જપતી આવશે અને તમામ મિલકત અમારે કબજે થશે. હવે ઉપરની ખોટનો શબ્દ જોવો રમેશના કાને આવ્યો કે તરત રમેશને મુર્છા આવી ગઈ. તે હમેશ માટે દુનીયાનો ત્યાગ કરીને ગુજરી ગયો ! અને બીજો દહાડે તેમનો તમામ સામન પોલીસને સ્વાધીન થયો. એટલે કર્મીલાને છેક બીખ માગવાની સ્થિતિ થઈ. હવે અત્યારે તેને ગુજાબરાયનો ખ્યાલ આવ્યો, કે ગમે તેવો ગરીબ તોપણ તે પતિના સુખમાંજ આનંદ લેાય છે. જે સુખ જન મહેનતથી મેળવેલા એક પૈસામાં લેાય છે તે સુખ આપ કમાઈથી મજેલા કે કોઈના આપી દીધેલા પૈસામાં લેતું નથી.

પુષ્પ ૭મું

ઈનામ, રૂપીઆ દશહજાર.

મણીલાલ ઓરીસમાં બેઠો હતો તેવામાં મનજી કરીને કાઠી માણુગ દિસાચ આવવા આવેલ, તેનું ખાતું તપાસીને મણીલાલે મનજીને જણાવ્યું કે તમારે ખાતે સત્તાંજી હજાર રૂપીઆ છે. તેનો દિસાચ એજ કે સતર વર્ષના મનર પંચાં પંચાણું અને બેહજાર વ્યાજના એટલે દર વરસના પાંચ હજાર લેખે સતર વર્ષના પંચાણું હજાર રૂપીઆ થયા અને વ્યાજ સીમે સત્તાંજી હજાર થયા. એટલે બોળો મનજી તગ્ત પેસા આપી પોંચ લખાવીને ચાલતો થયા. પાંચમાં મણીલાલે સત્તાંજી હજાર રૂપીઆ મળ્યાનું જાહેલ અને દશ હજાર ગજવામાં મૂક્યા હવે મનજીએ ગુલામરાય આવતો હતો એટલે ગુલામરાયને પેટી પોંચ જતાવતાં પૂછ્યું, કે આમાં સત્તાંજી હજાર લખેલ છે કે નહિ ? ત્યારે ગુલામરાયે કહ્યું કે નહિ. આમાં દશ હજાર ઓછા છે પછી મનજીના બન માટે ગુલામરાય સાધારણ જોગીના રૂપમાં બિદ્ધાનદેવી કરતો મણીલાલ પાસે પૈસો માંગવા જાય છે. એટલે મણીલાલે જવાબ આપ્યો કે, તારા બાપનું કાંઈ ખાતું છે ? આથી ગુલામરાયને ગુસ્સો ચડ્યો અને તરત મણીલાલના પાસે પૈસાની પેટી પડેલ તે લઈને ગુલામરાયે ચાલવા માંડ્યું. એટલે મણીલાલે તરત ગુલામરાયને પકડ્યો. પણ તરત ગુલામરાયે મણીલાલને બે લાકડા લખાવીને કહ્યું કે નીચ તું ગરીબ પાસેથી દુરામના પૈસા લે છે માટેજ તારાં અભિમાનનો અન લાવવા આજે હું આઢી આવ્યો છું. ત્યારે મણીલાલે ગુલામરાયને પુછ્યું કે, અરે પણ તું કોણ મુઓ છે ?

ત્યારે ગુલાંચરાયે કંચુ કે છું સત્યવાદી બદમાશ છું અને તારા જેવા
 નેજ શિક્ષા કરું છું આમ કહી એક જાત એવી મારી કે નેથી
 મણીજાલ નાચે પડનાંજ મરી ગયો. અહા, કુદરત કેવી છે દુનિયામાં
 લક્ષ્મીની લાલચમાં કેટલાએ લોકો કેદખાનામાં ગય છે, કશ્વિર ના
 ગુનેગાર થાય છે, છેવટે લક્ષ્મીની લાલચમાં કેટલાક મુર્ખ લોકો ન
 કરવાનું કાગું કરે છે. તો પણ લક્ષ્મી ગરીબ તેમજ નવગરને નાચ
 નચાવે છે. પણ નથી જાણતા કે આ બધું હંમેશ નથી રહેવાનું
 સર્વને સમજવાનું છે કે—

(ગઝલ)

ભરોસે શું રહ્યા બૂલી પલકમાં આણુ ગતવાના.
 સમાધિ સાધવી, છે શી હૃદયના મંત્ર શા શા છે.
 વગેલી મૂડીએ આગ્યા કરશું સાથે નથી લાગ્યા,
 ધરાધન ધામને મેલી રમશાને સૌ સમાવાના.
 ખખર પલતી નથી પડતી નથી ગુણ દોસની ગણતી.
 ચંડલા કાળની ચોટે જમ નિશ્ચે ચલાવાના,
 સદા સત સંગને લીધે વળી શુભ વાક્યને બોધે,
 દ્રુપા શ્રીરામની યાતાં નથી નિશ્ચય દયાવાના.

(સત્યવાદી બદમાશ)

પુખ્ત ઇમું.

અલૌકિક “અપા”નું કુલ

દેવે ગુણાચરાય ખીજે દહાડે શહેર બહાર ફરવા નીકળેલ ત્યારે રસ્તાપરની તોટીસમાં વાંચ્યું કે, “સત્યવાદી બદમાશને પકડનારને ઇનામ રૂપીઆ પાંચ હજાર” આ વાંચવાથી ગુણાચરાયને ગુસ્સો ચઢ્યો અને તેથી એક પત્ર રાયજી ઉપર લખ્યો.

મી. રાયજી મેં જો એ લાખની ચોરી કરી છે તે માટે તમોએ પાંચ હજારનું ઇનામ કાઢેલ છે પણ હું આપને જણાવુ છું કે જો કોઈ પણ માણસ મને પકડશે તો તેને હું પાંચ હજાર નહીં પણ સામે દશ હજાર રૂપીઆ આપીશ. જો મને પકડવાની આપની ઇચ્છા હોયતો આવતી કાલે સવારે દશ વાગે વાલકેશ્વર ઉપર લીલીકાંટાજના બંગલામાં હું તમને મલીશ !

લી. સત્યવાદી બદમાસ.

દરમીઆન ખીજે દીવસે રાયજી ગુણાચરાયને પકડવા માટે લીલીકાંટાજ ના બગચે ગયો. ત્યાં જઈને જુએ છે તો બારણામાં કોઈ વૃદ્ધ પુરુષને “સત્યવાદી બદમાશ” ની ચોપડી વાંચતો જોયો, રાયજીએ તેને પૂછ્યું કે, અહીં કોઈ બદમાસને તમે જોયો છે ? ત્યારે જવાબમાં પેલા વૃદ્ધ માણસે કહ્યું કે, હમણાંજ તે અહીં આવેલ હતો અને તેથી મેં તેને આ મકાનમાં કેદ કરેલ છે. હ્યો આ તેની ચાવી તમે તેને લઈ જાઓ, પછી મી. રાયજીએ ઉમંગમાં તાણુ ખેલીને દરવાજામાં પગ મૂક્યો, એટલે તે પોતેજ ત્યાં કેદ થઈ ગયો. તેને કેદ કરનાર પેલો વૃદ્ધ માણસ જો હતો તે વૃદ્ધ નહિ પણ વૃદ્ધના રૂપમાં ગુણાચરાય પોતેજ

હતો. તેણે ગયજીને ચાલાકીથી કેદ કર્યો. જ્યારે રાયજી અદર ગયો ત્યારે ગુલામરાયે કલ દાખી એટલે અને ખારણાં બંધ થઈ ગયાં પછી એક પત્રમાં લખ્યું કે, મી. રાયજી તમે મારા ઉપર ગાળુજ ગુસ્સે થયા હશો, પરંતુ મેં આપને અગાઉથી જણાવ્યું હતું, તો પણ તમે મને ઓળખ્યો નહિ. તમને જે વૃદ્ધ માણસ જેવામાં આવ્યો તે હું પોતેજ હતો. તમે ગભરામાં નહિ. આં દરવાજે અર્ધ કનાક પછી આપોઆપ ઉગડી જશે, હ્યો સાહેબજી, હવે બીજી વખતે મળશું એજ...

લી. તમે જેને પકડાવા આવેન તેજ તમારો સરદાર

“ સત્યવાદી ખદમાસ ”

થોડી વારે રાયજી ત્યાંથી છુટો થયો તેને મનમાં વિચાર આવ્યો કે આવો ચાલાક ચોર હતું મને મળ્યો નથી દરમીઆન ગુલામરાય ફરવા જતો હતો એટલામાં તેના કાને બચાવો બચાવોની યુમ સંભળાઈ જેથી ગુલામરાય જે બાબતથી અવાજ આવતો હતો તે તરફ જાય છે ત્યાં તેની નજરે એક અખળા ઉપર બે મવાલી બળાત્કાર કરવા માટે પકડીને લઈ જતા હતા તરત ગુલામરાયે તેમની સાથે મારા મારી ફરી અને તે બાળાને છોડાવી પછી તે બેમાંથી એકનો ક્યારનો પસાર થઈ ગયો હતો અને બીજો રહેલ તેને ગુલામરાયે કબ્જું કે હરામખોર તમે એટલું પણ જાણતા નથી કે દુનિયા હમેશા સત્યથીજ ચાલે છે, ઇશ્વર મનુષ્યને ત્યારે બળવાન શા માટે બનાવે છે તે તમે જાણો છો ? નખળા ઉપર જુલમ ગુમરવા માટે નહિ, પણ કેવળ નખળાનું બળવાને રક્ષણ કરવું જોઈએ. દુનિયામાં હમેશા શેર ઉપર સવાશેર અને સવા શેર ઉપર સવા પાંચ શેર પડેલા છે. એટલું કહીને તેને જવા દીધો પછી ગુલામરાયે અત્યાર સુધી શાંત પણે જોઈ

રહેનાર અબળાને પૂછ્યું કે તમે કોણ છો ? અને અહીં કેમ રાખાયા
 ગયાં ત્યારે તે અબળાએ કે જેનું નામ ચંપાવતી હતું તેણે ગુલાબરાયને
 જણાવ્યું કે માંડે નામ ચંપાવતી છે હું કૃષ્ણાપુરીના રાજાચંદ્ર શીખરની
 પુત્રી છું આજે મારી વર્ષ ગાંઠ હોવાથી હું દર્શન કરવા ગએલ
 ત્યાંથી પાછી વળી એટલામાં બદમાસે મને ફસાવી પરંતુ તમે મને
 મદદ કરનાર કોણ છો ? તે જો હરકત ન હોય તો જણાવશો ત્યારે
 ગુલાબરાયે જવાબ આપ્યો કે બાળા, હાલતો હું સત્યવાદી બદમાશના
 નામે ઓળખાઈ છું પણ માંડે સાચું નામ પાછળથી જણાવીશ ત્યાર
 બાદ જતાં જતાં ચંપાએ ગુલાબરાયને પોતાની આંગળીમાંથી એક
 વિટી કતારીને આપી અને દરબારમાં મળવાનું કહી ત્યાંથી ચાલતી ગઈ
 તેના ગયા બાદ ગુલાબરાયે વિચાર કર્યો કે, અહા કેનું અલૌકીક “ચંપાનું”
 પુલ ખરેખર ચંપા ગાંઠ પણ તે પોતાની સુવાસ અહીં મને આપતી
 ગઈ. અહા એ ગઈ છતાં એની છામી મારી નજરમાંથી ગઈ નથી.
 આટલું કહીને તે ધેર તરફ વળ્યો.

પુષ્પ હમું.

હું કોણ ?

થોડા દિવસ બાદ ગુલાબરાયે વિચાર કર્યો કે હવે મારે લોકમાં જાહેર થવું જોઈએ, તોજ ચંપાને મળી શકાય. પછી એક પત્ર રાજ ચંદ્રશીખર ઉપર લખીને રાજ કચેરીમાં મોકલાવ્યો. ત્યાં મી. રાયજી તથા બીજા અન્ય અમલદારો અને રાજ ચંદ્રશીખર ત્રગેરે એકઠા હતા. તેવામાં એક પટ્ટાવાળાએ આવીને તે પત્ર ચંદ્રશીખરને આપ્યો, એટલે તે પત્ર વાંચવા માંડ્યો. તેમાં આ પ્રમાણે લખ્યું હતું.

રાજધિરાજની હજીરમાં આજે રાત્રે હું શહેરમાં લૂટ કરવા જઈશ માટે કાંઈ બંદોબસ્ત કરવો હોય તો કરશો. લી.

સત્યવાદી બદમાસ

આ પત્રથી સભામાં ધમાલ થઈ રહી. મી. રાયજીએ રાજને વાત કરી કે તે બદમાસ ગણેજ ચાલાક છે. આજ એ માસ થયાં તેને પકડવા હું ગણીએ મહેનત કરું છું પણ તે મારા સપાટામાં આવતો નથી. પછી રાજએ સર્વે જણને ચેતવણી આપી કે આજે શહેરમાં તમામ દરવાજા બંધ રખાવશો. અને રાયજીને લલામણુ કરી કે તમે આજે રાત્રે શહેરમાં તપાસ રાખશો, ત્યાર બાદ કચેરી બંધાવવામાં આવી. અને રાજ મહેલમાં ગયા, ત્યાં ચંપાએ વાત કરી કે પિતાજી, મને ગઈ કાલે કોઈ એ મવાલીએ ફસાવી હતી. અને તે વખતે કોઈ સત્યવાદી બદમાસે મને છોડાવી. પણ નવાઈની વાત એજ કે તે બદમાસનો બદમાસ પણ પાછો સત્યવાદી એ નવાઈ જેવું છે. ત્યારે રાજએ કહ્યું

કે આજે રાત્રે તેને પકડવા હું શહેરમાં ઘૂંપા પોપાકમાં ફરીશ. દરમીયાન રાત્રી થઈ. મધરાત પછી ગુલાબરાય એક લુટારાનાં કપડાં પહેરીને શહેરમાં લૂંટ કરવા નીકળ્યો. તે ગળુનો ન હતો કે આજે રાત્રી તેમજ મી. રાયજી મારી તપાસ માટે નીકળશે ! પછી જરા આગળ ચાલ્યો, એટલામાં દુરથી રાત્રીએ ગુલાબરાયને જોયો તેથી એક સીટી મારીને પોતાની પામે બોલાવ્યો. ત્યારે ગુલાબરાયે તેને વાત કરી કે ચાલ દોસ્ત આજે તું હીક મલી ગયો. આમ કહીને બંને જણા એક મકાન નજીક ચાલ્યા ત્યાં ગુલાબરાયે રાત્રીને કહ્યું કે તું જરા અહીં ઉભો રહે, હું અંદર જઈને પાછો આવું છું. હવે અહીં ગુલાબરાય નોતો ગળુનો કે આ રાત્રી છે તેને એમજ લાગેલું કે આ પણ કામ ચાર છે. પછી ગુલાબરાયે અંદર ઉતરીને એક કપાટ ઉઘાડવા જાય છે ત્યાં કાંઈ અવાજ થયો જેથી ત્યાં સુતેલ ધરવાળી ઉગમાં બોલી કે, અત્યારે કાણુ છે, “ભાઈ” હવે ગુલાબરાય વિચાર કર્યો કે મને આ બાઈએ બાઈ કયો માટે મારાથી અહીં ચોરી થાય નહિ. પછી તે ત્યાંથી બહાર આવીને જરા બીજી જગ્યાએ ગયો ત્યાં બંને જણા કાંઈ શ્રીમંતના ઘરમાં દાખલ થયા, ત્યાં એક વાસણમાં મીઠું ભરેલું હતું તે જોવાથી ગુલાબરાયે રાત્રીને કહ્યું કે અરે યાર અહીંના આપના સારાં સુકન થયાં છે. કેમકે સરઆતમાંજ મીઠું મો કરીએ એમ કહીને ગુલાબરાયને તે સાકર લાગવાથી બુલમાં જરા મોમાં નાખ્યું તરત તેને માલમ પડ્યું કે આતો સાકર નહિં પણ નીમક હતું પછી રાત્રીને વાત કરી કે અહીં પણ આપનાથી ચોરી થશે નહિ, કેમકે આ માલીકના ઘરનું નીમક મારા પેટમાં ગયું માટે મારાથી નીમકહરામ થશે નહિ. એટલે રાત્રી અને ગુલાબરાય જરા બહાર આવ્યા ત્યાં રાત્રીએ ગુલાબરાયની પરિક્ષા કરવા

માટે કહ્યું કે હવે આપણે રાજ મહેલમાં જઈએ, ત્યાં રાગની પુત્રી ચંપાવતીનું જન્મેરાત ઉઠાવી લાવીએ. ત્યારે ગુલામરાયે જવાબ આપ્યો કે, માફ કર ભાઈ, મારાથી ત્યાં પણ અચાશે નહિ કેમકે એક દિવસ જેને મેં અચાવી તેનુંજ ખરાબ કરનાં મને આવડતું નથી. ત્યારે રાગએ મનમાં વિચાર્યું કે આ ચાર નથી પણ ખરેખર લાયક માણસ ગૃહસ્થ હોવો જોઈએ. પછી રાગએ ગુલામરાયને પોતે કાણ છે તે વાત જણાવી દીધી, તે તેનાં આવાં સુદ્ધ ચરિત્રથી ખૂબ ચક્રને ખીજે દલાડે રાગ સભામાં આવવાનું જાણાવી અને ત્યાંથી છૂટા પડ્યા.

પુષ્પ ૧૦ મું.

ગુલામરાયની ચઢતી દશા.

ગુલામરાય ત્યાંથી જરા આગળ ચાલ્યો, તેટલામાં મી. રાયજીએ ગુલામરાયને જોયો, રાયજી તરત ગુલામરાયને પકડવા જતો હતો, પરંતુ ગુલામરાય ચેતી જવાથી મી. રાયજીને ગુલામરાયે પાછળથી આવી, પગમાં આંટી નાંખીને નીચે પાડી દીધો. અને પછી જરા કિનાવળથી તે શહેરના દરવાજા પાસે આવીને જુએ તો દરવાજા બંધ જોયા તેથી સમય સુચકતા વાપરીને તેણે દરવાજાની દેખરેખ રાખનાર માણસને કહ્યું કે આવતી કાલે રાજ કચેરીમાં મોટી ધામધુમ છે. જેના માટે અત્યારે મને રાગજીએ હુકમ કર્યો છે. જેથી હું હમણાં હારગુંથવા

માટે કૃષ્ણે ક્ષેપા શહેર બહાર જઈ છું, માટે દરવાજા ખોલી આપ. જો નહિ ખોલી આપે અને મારા પેટ ઉપર લાન આવશે તો તેનો તું જવાબદાર છે. જેથી બીકને લીધે તે માણસે ગુલામરાયને શહેર બહાર જવા દીધા. તેની પગલાડે મી. રાયજી આવશે એમ ગુલામરાય માણસો હોવાથી તે સરોવર કિનારે જઈને જરા મોટા અવાજે રડવા લાગ્યો. થોડીવાર થઈ એટલે મી. રાયજી ત્યાં આવ્યો. રાયજીને લાગ્યું કે કોઈ ગરીબ રડતું લાગે છે, જેથી ગુલામરાય પાસે જઈને રાયજીએ પૂછ્યું કે ભાઈ તું શા માટે રડે છે? ત્યારે ગુલામરાયે જવાબ આપ્યો કે બાબ, કાંઈ કહેવા જેવી વાત નથી. હમણાંજ હું પાસેના ગામમાં જતો હતો ત્યાં કોઈ માણસ આવીને મને ડાંટી ગયો. હવે તે સાંમે કિનારે જવા માટે તરતા તરતા પાણીમાં પેંદા આવ્યો જાય છે. તરત મી. રાયજીએ તેને કંઈ કે બાબ તું રડીશ નહિ. અહીં મારા કપડા સાચવ! એટલે હું તેને પકડી લાવું છું. હવે પાણીમાં કાંઈ ખરો માણસ ન હતો તે તો માટીનો ઘરો હતો, અને તે ગુલામરાયેજ પાણીમાં તરતા છાંડી દીધો હતો. હવે મી. રાયજી અર્ધા કલાકને આસરે તે ઘડાની નજીક જઈને તરત તેના ઉપર તલવારનો ઘા કર્યો જેથી તે ઘડો ભાંગી ગયો, અને પાણીમાં નીચે જઈ ગયો. હવે રાયજીને જણાયું કે જરૂર કિનારા પરનો માણસ તેજ બદમાસ હોવો જોઈએ. પછી જેમ તેમ કરીને તે કિનારે આવ્યો, અને જુએ તો તેનાં કપડાં ત્યાં હતા નહિ, તેનું એમજ અનેક કે જ્યારે મી. રાયજી પાણીમાં બદમાસને પકડવા ગયો એટલામાં ગુલામરાય તેનાં કપડાં પહેરીને શહેરમાં જતાં જતાં તે દરવાજાના માલીકને લજામણુ કરતો ગયો હતો કે, કદાચ કોઈ માણસ આવે તો તેને પકડીને સવારે રાજ સભામાં હાજર કરજો હવે રાયજી

દરવાજામાં આવ્યા એટલે તરત પેલા માણસે તેને બોલ્યો અને એક
 ઓરડામાં પુરીને મેથી પાક જમાડ્યો રાચજીતુ કહેવું અન્યારે તેણે
 સાંભળ્યું નહિ તેનો એમજ ધારતો હતો કે રાચજી તો શંદુરમાં ગયો
 અને આ ચોર છે હવે જેમ તેમ સવાર થઈ અને ગુલાબરાય પોતાના
 ખરા પોશાકમાં રાજ કચેરીમાં હાજર થયો ત્યાં ખીજા ધણા મણસો
 હતાં થેડીવાર થઈ એટલે એક નોકર અંદર આવીને રાજને કહેવા
 લાગ્યો કે, મહારાજ આજે કોઈ બદમાશ મારા હાથમાં પકડાયો છે.
 તરત તેને હાજર કરવાનું કયું જોઈ મી. રાચજીને બોલીને હાજર
 કરવામાં આવ્યો તરત ગયજીને રાજએ પૂછ્યું કે બાઈ રાચજી તમે કેમ
 પકડાયા ? ત્યારે રાચજી એ જવાબમાં સમજાવી બેઠી બીના જણાવી
 પછી બધાને હસ્તું આવ્યું ત્યાર બાદ રાચજી અસહ સ્થિતિમાં આવી
 ગયો ગુલાબરાયે રાચજીની મારી માંગી કે મેં આપને અત્યાર સુધી
 હેરાન કર્યા માટે માફ કરજે ત્યાર બાદ રાજએ ગુલાબરાયને
 કહ્યું કે તમારાં પરાક્રમથી હું ખુશ થયો જેના માટે હું
 તમને મારી પુત્રી ચંપાવતી આપું છું. ત્યારે ગુલાબરાયે વાત કરી કે
 કૃપાનિધાન, મારી પાસે કાંઈ પૈસા નથી, તો આપની પુત્રીને લાયક હું
 કેમ હોઈ શકું ? ત્યારે રાજએ ફરી જણાવ્યું કે, દુનિયામાં પૈસાતો
 આજ છે અને કાલે નથી. પણ હંમેશા માણસમાં સદ્ગુણો હોય છે
 તેજ કામ લાગે છે. કારણ કે ગુણુતો માણસ મરે છે તેના સાથે જ
 મરે છે, તેમાં તો બાઈ પણ ભાગ માગી શકતો નથી. કે ચોર ચોરી
 પણ કરી શકતો નથી. કહેવત છે કે...

“ ભાગ્ય ફરે તો ભૂપતિ ભમતો માગે ભીખ ”

માટે હંમેશા માણસ ઉપર ક્યારે પૈસાની આદત આવશે તે કોઈ જાણી શકાતું નથી. છેવટે ગુલામરાયે હા પાડી અને એક માસની મુદત પછી લગ્ન કરવાનો વિચાર કર્યો. ત્યારબાદ ગુલામરાયે ગરીબો માટે બિલાટીની તો મજૂર ધર્મશાળા વગેરે અંધાર્યાં અને લગ્ન થયા પછી તેજ દિવસે ગરીબ અપંગ બિલ્લુકોને રૂપાં નાણું દાનમાં આપવા માડ્યું. ત્યાં કોઈ બાઈ જરા લિલા માટે આવી, તે આવનાર બાઈ ઉર્મીલાજી હતી. આપણે આગળ વાંચી ગયા કે તેમના પિતા ગુજરી ગયા બાદ તમામ મિલકત પોલીસને સ્વાધીન થવાથી ઉર્મીલાની આસ્થીની થઈ હતી. જેથી ગુલામરાયે ઉર્મીલાને પૂછ્યું કે તમારી આવી છેક દશા કેમ થઈ? ઉર્મીલાએ ત્યારે ખરી બીના જણાવો, અને ગુલામરાયને ચરણે પડીને હામા માગનાં જણાવ્યું કે હજી હું પવિત્ર છું મારા શીયગને કલક નથી લાગ્યું તો તમે મારો સ્વીકાર કરો ગુલામરાયને આ વાત હીક લાગવાથી ઉર્મીલાનું પ્રાચ શ્રીત કરી અને તેની સાથે પણ લગ્ન કર્યા જેથી અંધારવાનીને વળગી જવાનું થયો કેમકે કોઈનું પણ સાદું થાય તેમાંજ તે ખુશી હતી. પછી પરણ્યાની પહેલી રાત્રે ગુલામ, અંધાર, અને ઉર્મીલા શરદ પુતેમના અંદરનાં અજવાળામાં પ્રેમ એકા કરવા લાગ્યાં તેમની આ ગમતથી આકાશમાં ચંદ્ર શરમાઈને વાદળોમાં દંકાઈ ગયો જેથી ત્યાં અંધારે થવાથી ત્રણજણાં એકાંત જગાએ ચાલ્યાં ગયાં જ્યાં ગુલામ, અંધાર, અને ઉર્મીલાની પુરી સિવાય કંઈ ન હતું ત્યાં અંધારની સાથે ગુલામની

“કર્મા” એ પોતાનો અર્થ ભાગ લીધા ત્રણેનો સદા જય હો અને
હું હાથકું કું કે હાથર એમની ઉમર એકસા અગીયાર વર્ષની આપે.
સત્યવાદી બદમાશનો જય.

—: ઈશ્વરને ચર્ણુ:—

“ ગઝલ ”

ગુણો સારા તું આપી દે- અહોનિશ દેશ હિત કરવા,
અમારા બાહુમાં બગદે- અનેરાં દેશ હિત કરવા:—
લાજ શાન્તી ને ધીરજ- સદાદે દુઃખ સહવાને,
હુન્નરો હુન્નરો દેજે- ગરીબોનાં ભલા માટે:—
બગેલો કોઈકકા પાપે- અમોને શીદ સગગાવે,
ધરીશ તું ધ્યાન કેનાં તે- મને પણ કંઈ કહેતોજા:—
રાજ્યના રંગ અધુરા છે- પૂરેપુરા તું જોતો જા,
પ્રવાસી એકલો છે તું- અમોને સાથ લેતો જા:—
યમરાજ થી..... બચવા- સદા સંભાળ તું લેજે,
પ્રગટ કર્તા કહે પૈસા- મૂવા વખતે મળ્યાથી શું:—

ગુલાબરાય બી. અંતાણી.

(“ સત્યવાદી ” બદમાસ)

સમાપ્ત જ.

છપાય છે.]

— — —

[છપાય છે.

[H]તુરત બહાર પડશે.[H]

સંસારની આધી, વ્યાધી, અને ઉપાધીથી મુક્તિ

દાવાનળનો તાલશી ચિતાર.

ઝહેરી સંસાર

યાને

સીતમગર શયતાન.

—:[થોડા વખતમાં બહાર પડશે]:—

•૪૪૦ પાના ૧૨૫ છંદ•

લેખક:--(કચ્છી)

ગુલાબરાય બી. અંતાણી.

૨૦, ટોપીવાલા લક્ષ્મી ચાલ લેમિંગ્ટન રોડ,

મુંબઈ. ૭

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા-ગુલાબરાય બી. અંતાણી.

૩ ટોપીવાલા ચાલ લેમિંગ્ટનરોડ મુંબઈ ૭.

છાપનાર, મણીલાલ ભગવાનદાસ.

•૪૪૧ શ્રી મોદેશ્વર પ્રી પ્રેમ ધરાનપુરી ભાગળ-મુરત. છંદ•

